

Dogodek.

Spisal Karel Dolenc.

Gospod Bobek — »Bobek« so ga namreč zvali po očetu, ki se je že po svojem očetu pisal za Bobka, pri krstu pa so mu dali za patrona in zaščitnika v vseh dušnih nadlogah velikega svetnika Frančiška Salezija — torej gospod Frančišek Salezij Bobek se je prebudil neko soboto ravno ob sedmih zjutraj. —

No, da se je gospod Frančišek Sal. Bobek prebudil, to še ni »dogodek«. Prebudijo se tudi drugi ljudje. Da se je vzbudil neko soboto zjutraj — tudi ne. Da se je prebudil ob sedmih, je bil že na pol dogodek; druge dni se je prebudil namreč že dosti prej . . .

Ko se je gospod Bobek prebudil — besedi »gospod« je pripisoval »gospod« Bobek veliko važnost in pri vsi svoji čudoviti skromnosti je bil neprijetno dirnjen, če je kdo pri njega ogovoru to besedico opustil — ko se je torej gospod Bobek prebudil, je polagoma raztegnil po ozki postelji suhe ude svojega kratkega telesa, parkrat pomežikal z malimi sivimi očmi, pogledal proti oknu ter strmeč zamrmral:

»Glej ga no, solnce se ju tudi že »zguncalo«.

»Guncanje« in njega izpeljanke so bile namreč silno elastičnega pomena v besedišču gospoda Bobka; pomenila je ta beseda vse, kar je hotel gospod Bobek, takisto kakor nekateri operirajo z besedo »onegav«.

». . . in v sobo mi sije« — je pomislil ter se čudno začudil, da včeraj ni spustil rolet, ali da ni zaprl žaluzij.

A hipoma se je spomnil vzroka tega izrednega, nenavadnega dejstva. Vzrok je bil namreč dogodek, ali pravzaprav je bil vzrok šele posledica dogodku.

Drevi je pil namreč gospod Bobek nenavadno veliko — seveda se mora smatrati to vse relativno — prišel je domov precej natrkan; tako se je bilo zgodilo, da je pozabil spustiti rolete ali pa zapreti žaluzije.

Da bi gospod Bobek pil — pil celo skoro čez mero, to je bil tudi že skoro dogodek, ali vsaj izreden slučaj; pravi dogodek, ki je povzročil ta izredni slučaj, pa je bi ta-le:

»Dan poprej — petek je bil praznik — so bili v glavni letni seji izvolili gospoda Bobka za tajnika m . . . ske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda . . .

Kakor bi bil kdo pritisnil kje pod posteljo na kako nevidno električno gumbo ter bi električni tok prizadel gospodu Bobku v hrbet silen sunek, tako hitro je ta planil pri spominu na včerajšnji dogodek pokoncu.

Obsedel je v postelji, si podprl glavo, katere redki, tanki lasje so se ob koncih že belili, ob obe roki ter se zamislil . . .

Tajnik!

Nekak čuden, topel počutek se mu je razlil po celem telesu.

Čutil je, kako se mu od srca zlivajo gorki, hitri toki krvi, in v glavi mu je zašumelo; po vsem telesu pa mu je postalo nekako voljno, in vse žile so mu bile hitreje . . .

Tajnik! — Kdo bi si bil to mislil.

Obriti obraz se mu je nabral v prijazne gubice . . . Res, tega si ni mislil nikdar — niti on sam ne in menda tudi drugi ne.

In v tem tiči ravno pomen te volitve!

Kako so se kolegi čudili — pardon! — gospodje kolegi! ker, ako je gospod Bobek mislil o kolegih, je mislil o njih vedno kot »gospodih« — kako ga je ta in oni zavidno pogledoval!

O, spominja se tudi, kako osupel obraz je delal celo dr. Vidovic, ko so proglasili Bobka za tajnika; nemara je mislil, da sam zavzame to mesto — a propadel je. Pameten človek! A vendar — če se stvar pogleda bolj s kritičnim očesom — dr. Vidovic niti ne sodi za tajnika. Profesor — taki ljudje so baje navadno raztreseni in razmišljeni! — Novoizvoljeni tajnik se je popolnoma pogrezal v svoje fantazije. In pri tem je postajal — pač menda prvič v življenju — skoro ponosen sam nase . . .

In mislil je dalje:

Ali vzemimo n. pr. gospoda Cizeljna! On si je bržčas tudi nekaj takega domišljeval, da postane tajnik ali kaj sličnega. A Cizelj gotovo tudi ni pripraven mož za to; premlad je, nima izkušnje! Kajti treba pomisliti: tajnik je pravzaprav glavna oseba pri društvu . . . No, predsednik — za predsednika so izvolili zbrani udje dr. Hrena, ker vedo, da ima denar, a je brez žene in brez otrok — izvolili so ga torej za predsednika iz »višjih ozirov«, to se pravi radi »materije«, da bi pokrtil to in ono, kar je treba pri društvu . . . Sicer pa predsednik res ni težko biti; včasih se kje podpiše, pri zborovanjih govori slavnostni pozdrav — tri, štiri stavke . . .

A tajnik —! Blaginja in neblaginja društva je pravzaprav v njegovih rokah. In pri zborovanjih — kdo pa govori in poroča o delovanju društva! Tajnik! —

Novoizvoljeni tajnik je hitro dvignil glavo ter prestrašeno bulil v zrak — proti stropu . . .

Govoriti? — Bog nebeški, celi dolgi govori — z vprašaji in klicaji in pomišljaji in retorskimi frazami in z efektnimi prehodi in pretresujočim koncem . . .

Gospoda Bobka je začelo tresti, kakor bi v pozni jeseni brez suknje sedel na širnem polju, čez katero vejejo in brijejo ledeni jesenski vetrovi . . .

Ne — govora — dolgega, umetnega govora še ni govoril gospod Bobek svoje žive dni nikoli . . . Sedaj pa bi ga moral . . . O . . . o . . . tajništvo . . . tajništvo! —

A polagoma se je gospod Bobek zopet pomiril. Celo smehljaj se je spet — prijazno in zadovoljno . . .

»Čemu bi se bal?« — je tuhtal v svojem srcu ter se veselil srečne misli, ki ga je rešila vsega strahu — »čemu bi se bal? — Če bi res moral kdaj govoriti, pa mi napravi govor — seveda lepo pisan na bel papir — kolega gospod Čuš. Pet šol ima — to se pravi, v peti šoli je obtičal — a jaz imam le dve — in v drugi sem padel, kar pa ostani širšemu občinstvu prikrito do sodnjega dne . . . Ni čudo torej, če g. Čuš zna govoriti, kakor bi bral iz knjige — iz aktov. In kake besede, kake podobe, kake periode! Človek včasih niti ne umeje, kaj da pravzaprav hoče reči! Ta mi napiše govor, ter se ga naučim — gospodu Čušu pa plačam pol litra vina . . . Dobro!« —

Tako je novi gospod tajnik srečno rešil in možato zaključil to točko . . .

Sladko in zadovoljno se smehljaje, je zlezel s postelje ter se začel oblačiti . . .

* * *

Toda dovolite, da vas natančneje seznanim z gospodom Bobkom, novoizvoljenim tajnikom slavne podružnice m...ske družbe sv. Cirila in Metoda.

Gospod Bobek je bil privaten uradnik. — Ker sem si izbral ravno privatnega uradnika za predmet te črtice, mi morda to zamerijo nekateri privatni uradniki, češ, da privatni uradnik ni zato na svetu, da bi služil v privatno zabavo privatnih pisateljev in privatnih bravcev . . .

Toda, stojte — prosim — in pomislite: S takim očitanjem bi mi delali veliko krivico. Saj nam gospod Bobek ne služi toliko v zabavo — ne, on je v prvi vrsti le predmet našega sočutja in naših simpatij.

Že, da je privaten uradnik, vzbuja v nas sočutje. Sočutje nam provzroča nadalje dejstvo, da je od njegovega rojstva preteklo triinštirideset let.

Simpatije nam vzbuja v sedanjih časih redka lastnost, katero je hvalil na njem sam šef, strogi in mrki dr. Zajec — da je namreč gospod Bobek vesten delavec in vseskozi pošten in zanesljiv služabnik.

Da, vesten delavec je bil gospod Bobek.

Že četrte ure pred časom, ki je bil zaznamovan na tablici na durih pisarnice kot uradni čas, se je šetal po ulici pred hišo, v kateri je bila pisarnica. Pet minut pred določeno uro je bil že pred vrati.

In potem je sedel v pisarnici na stari, široki stol, nagnil glavo in zgornji del malega telesa nad akte ter se popolnoma zamislil vanje.

No, vsaki človek ima nekaj, kar daje njegovemu življenju neki smoter, neko zadačo, nekaj, kar več ali manj izpolnjuje njegovo življenje, da ni povsem brezmiselno, povsem puhlo, prazno. Pri enem je denar oni smoter, ki ga vodi pri vseh njegovih dejanjih, drugega navdušuje ljubezen do domovine — včasih sta tudi oba ta smotra tesno spojena! Tretjemu ogreva in solnči njegovo življenje ljubezen do deve — četrtemu ljubezen do samega sebe — do svojega telesa.

No, gospodu Bobku so dajali potrebne snovi za življenje — akti! Iz aktov mu je velo nasproti nekaj tako prijetnega, nekaj tako oživljajočega, da so se mu pri branju in pisanju in prepisovanju teh aktov prsi dvigale visoko in mladostno, kakor se dvigajo bolniku v balzamskem vzduhu smrečjega gozda tik mirnega gorskega jezera . . .

S kako ljubeznijo je preobračal gospod Bobek vse te papirje, s kako ljubeznijo je študiral in proučeval poedine stavke, posamezne besede, vsako črko! In prepisoval je vse s še večjo vnemo in s ču-

dodelno svojo roko je slikal na papir črke, da mu je od veselja poskakovalo med akti ostarelo srce . . .

Ko so prihajali ljudje, se je le stežka obrnil od aktov, le stežka je odgovarjal raznim vprašanjem pravdarskih kmetov. In ko je gledal temu ali onemu v obraz, se mu je dozdevalo, da je ta ali oni obraz le kak akt, da so oči črke, nos črka, usta črke, ušesa črke — vse same črke, lepe ali spačene — kakršen je bil ravno obraz . . .

In kako miren, kako tih, kako vdan je bil v svojo borno usodo ta privatni uradnik. Nikdar nevoljen, nikdar jezen — o ošabnosti njegovi tudi nihče ni mogel nič povedati; nikdar ni nihče slišal, da bi se s kom prepiral, nikdar ni na robate govore razjarjenih kmetov odgovarjal enako robato . . .

»Oče« — je rekal pri takih prilikah s svojim tihim, skoro boječim glasom — »oče, čemu se jezite? . . . čemu? . . . vas vprašam . . .«

Pogledal je za hip razjarjenemu, kričečemu kmetu v obraz — ter je povetil oči, kakor bi bil on kriv gneva in jeze kmetove.

Več pa navadno ni govoril — vobče mu je bilo govoriti težko in neljubo.

Nekoč se je pritepel v pisarnico nepoštenjak-strokovnjak. Vtihotapil se je v sobo gospoda dr. Zajca, ki je bil ravno odsoten, in prisvojil si je na mizi ležečo žepnico, do katere po naravnih in božjih zakonih ni imel niti najmanjše pravice. A veliki pes dr. Zajca, ki je v uradnih urah vedno ležal v sobi, ga je zapazil ter skočil iz kota k njemu. Tat se ni mogel in upal ganiti; niti ure si ni upal položiti na mizo, kjer je ležala poprej, ker je pes stal tik njega, prežeč nanj in pripravljen, da ga zgrabi pri najmanjši sumni kretnji.

Ko je gospod Bobek slišal psa mrčati in renčati, je kot zvest uradnik pogledal v drugo sobo.

Hitro je spoznal ves položaj. Psa je s pomirjevalnimi besedami spravil v kot; potem pa je tiho in pohlevno sprejel od presenečenega tatu uro, jo položil spet na mizo ter je prijateljski del možu:

»Pes ne trpi rad tujih ljudi v pisarnici.«

Rekel je in spremil nevabljenega gosta do vrat . . .

Pil gospod Bobek ni ali vsaj mnogo ne.

Le včeraj se je radi nepričakovane volitve izpozabil ter pil nekoliko vrčkov preveč. Posledica tega pa je bila, da je pozabil, ko se je vrnil od shoda, zapreti žaluzije ali pa spustiti rolete, ter legel spat . . .

* * *

»He — gospa Vuga, prinesite kave.«

»Tako! — Je že dolgo pripravljena,« se je odzval visok glas iz bližnje kuhinje.

Gospod Bobek, ki se je bil med tem že umil in oblekel, je spet priprl vrata ter sedel na staro, že vrlo odrgnjeno in obledelo zofo...

»Danes ste dolgo spali, gospod Bobek,« je hitela s piskajočim glasom gospodinja Bobkova, Vugovka, še predno je prav odprla vrata.

»Hm . . . hm . . . res malo dlje . . .« Gospod Bobek je govoril malomarno, samozavestno ter se leno naslanjal ob rob zofe.

Gospodinja — visoka, suha, že dokaj priletna žena — se je nemalo začudila . . . »Kaj pa je to?« si je mislila ter pazno pogledovala svojega stanovnika . . .

»Veste . . . to je danes izjema . . . Včerajšnji dogodek je vzrok tega . . . veste . . .«

»Kaj? . . . Kako? . . . Kak dogodek? . . . Res, sinoči ste se pozno vrnili.

»Bila sem že dolgo v postelji . . . Čudila sem se.«

»Hm . . . hm . . . čudila . . . Saj je res bilo nekaj nenavadnega . . .«

Gospod Bobek, ki je že poprej govoril pretrgano in v nedovršeni stavki, je naredil tukaj daljši odmor ter zadovoljno zrl v osuplo gospodinja, ki je radovedno in težko pričakovala, da ji naznani izredni dogodek, ki je bil vzrok njegove pozne vrnitve.

Gospod Bobek se je slovesno dvignil z zofe, se iztegnil, da je bil videti večji, nego je bil v resnici, ter je dejal polagoma in poudarjajoč vsaki zlog:

»Torej vedite, gospa Vuga, da so me sinoči izvolili za rednega tajnika tukajšnje podružnice slavne družbe sv. Cirila in Metoda . . .«

Zmagonosno je zrl v gospo Vugo, kakor bi pričakoval, da to povsem pretrese vest o njegovi novi časti.

Gospodinja pa si je globoko oddehnila.

»Da le ni bilo nič hujšega . . . Bala sem se, da se vam je pripetila kaka večja nesreča.«

Gospod Bobek je odprl oči in usta; kar streslo ga je.

»Glej jo no« — si je mislil — »nikakršnega vtiska ni naredila nanjo vest o moji novi časti. Kako more pri tem izrednem dogodku ostati tako mirna! In govori še celo o neki večji nesreči, kakor bi moja izvolitev že sama ob sebi bila tudi nesreča . . . Nič ne ume! Ta ženska pamet!«

In glasno je dejal po nekolikih hipih:

»Veste, gospa Vuga, vi tega ne umejete . . . Čakajte, poučim vas, natanko vas poučim o vsem tem.«

In začel je pripovedovati o včerajšnjem dogodku; z vznesenimi besedami je opisoval in razkladal pomen tajnika za društvo . . .

Kava je postajala mrzla ter se prepregala z rjavo kožo . . . tajnik je govoril in govoril in se pri tem vedno bolj razgreval . . . gospa Vuga je poslušala ter se čudila, da je njen gospod stanovnik postal hipoma tako izredno zgovoren, kar je samo ob sebi tudi bilo že skoro dogodek . . . čas pa je potekal . . .

Tin . . . tin . . . tin . . .

S tankim glasom je odbila ura — osem!

»Ha!« je bolestno viknil gospod Bobek, planil pokoncu ter se prijel kakor uničen za redke, ob koncih že osivele lase. — »Osem! Ob osmih bi moral biti že v pisarnici!«

Pograbil je klobuk ter bežal iz sobe. Vrat ni utegnil zapreti . . .

In tako je prišel tisto soboto privatni uradnik gospod Bobek na velik čud dr. Zajca deset minut prepozno v pisarnico.

Dasi šef ni zahteval kake motivacije te zamude, mu je Bobek vendar skrušen in ves potrj razložil vzrok, t. j. ves dogodek; tedaj se je dr. Zajec, sicer strog in mrk, nasmehnil ter menil dobrovoljno:

»Dobro . . . dobro, gospod Bobek. — Nič se ne vznemirjajte radi tega.«

A navzlic temu se je gospod Bobek vznemirjal. Celo akti ga danes niso posebno veselili. Parkrat je zapisal mesto e — l — in enkrat je pomočil pero tako globoko v črnilo, da mu je kanila debela kaplja na akt, kateremu je bilo treba pripisati samo še datum.

Gospod Bobek se je začel zgražati sam nad seboj in nad svojo čudno razmišljenostjo.

Živo je čutil, da je vsa pozemska čast le breme, in da provzroča le skrbi . . .

* * *

»He — he, prijatelj dragi, čestitam ti . . . Pri moji veri, iz srca ti čestitam . . . In do zemljice črne se ti klanjam, amice carissime . . . he . . . he . . .«

Gospod Čuš si je s srčnim zadovoljstvom vihal redke, a nenavadno dolge brke ter se smehljaj srečno in veselo, da so se mu usta neobičajno razširila.

Videlo se mu je, da si je danes privoščil že precejšnjo merico »dobrega«.

Gospodu Bobku je bilo skoro malo sitno, da sta se sešla. Vedel je, da Čuš rad zbija neslane šale in dovtipe, ako mu vinski duhovi zlezejo v možgane . . .

A Čuš je bil izredno dobre volje . . . Govoril pa je — kakor v takih položajih navadno — zmedeno in brez vsakega logičnega stika . . .

»Odkod te prinaša usoda in sreča junaška, gospod tajnik . . . Izredna čast to, tako med nama povedano, veš, tako entre nous . . . izredna čast . . . Čestitam, visoko si se popel . . . Kdo bi si mislil...«

Samozavestno in zadovoljen sam s seboj si je gladil rdeči, široki obraz ter z zakajenimi očmi zrl v gospoda kolega. —

»Iz pisarnice prihajam,« je mrmral ta ter se skrivaj oziral naokrog, v katero stran bi najlažje ušel polpijanemu Čušu.

»Ho . . . ho . . . iz pisarnice! — Ob šestih! — Saj vendar ob petih zapirate!«

»Bilo je neko nujno delo. Sicer pa še ni šest — polšest!«

»Šest ali polšest! — Pol ure — bagatelnost! . . . Kaj, ali se hočeš radi pol ure prepirati? Kaj je pol ure v človeškem življenju, kaj v neizmernem oceanu časa? Kaj? te vprašam . . . Nič, ti pravim, prav nič. — Kaplja v morju, neviden atom v vesoljnem stvarstvu . . . Pol ure! — No, sicer pa se zbok pol ure ne bodeva pričkala in radi take smeti ne razdirala in rušila svojega srčnega prijateljstva . . . Kaj — he?«

Tajnik je pokašljeval.

Čuš pa si je po tem govoru z veliko rdečo rutico počasi obrisal čelo in obraz, dasi mu ni bilo ravno vroče. Hotel je pokazati »chic« in kolegu dati časa, da pomišlja o njegovih globokoumnih besedah. —

Črez nekaj časa pa je nadaljeval patetično in vzneseno:

»Kaj ti pravim, prijatelj ljubi, solnce mojega življenja in luč mojih oči — kaj ti pravim, dragi moj tajniče? . . . Ali ne bi bilo pametno, da si greva namočiti malo grli in se malo pokrepčat? — Obenem pa lahko slovesno in dostojno proslaviva tvojo izvolitev za tajnika naše slavne podružnice . . . Bog jo živi! Vivat, floreat, crescat!«

Čuš se je navduševal — radi te vsakdanje pijače, si je mislil na tihem.

A gospod Bobek je ugovarjal:

»Denar, moj dragi gospod kolega, denar!«

»Kaj denar — mamon! Ali se ne sramuješ! Kdo bode tako nizko in filistrsko mislil! Saj nisi čifut! — Sicer vem, da ga imaš. Če pa ga nimaš pri sebi, še tudi ni največja nesreča. Pa bova pila

na kredo, saj naju poznajo. To ti je našega ničvrednega življenja najvišja filozofija . . . Ves naš mladi rod se je oklepa . . . Pa to je vse neumnost, vse piškavo, vse gnilo — naš mladi zarod namreč mislim in njegovi nazori. Vrag jih vzemi! — Pojdi, k Zelenjaku greva, k »Cvetoči lipi« . . . Pol ure hoda je sicer do tja — a krasno vino . . . kakor šampanjec . . .«

Gospod Bobek bi se bil sicer rad obranil sitnega tovariša. A pomislil je na načrt, katerega je iztuhtal zjutraj, da se bode namreč zatekal h govorniškemu talentu Čušvemu, ako bi moral kdaj govoriti v javnem zborovanju.

Ta pomislek je bil odločilen. Na pol radovoljno, na pol prisiljen je šel z natrkanim kolegom.

* * *

Pri Zelenjaku še ni bilo mnogo gostov, ko sta dospela tja Bobek in Čuš. Le par delavcev je sedelo v prvi sobi. —

A polagoma so gostje prihajali v obilnem številu. Drugo sobo so zasedli večinoma trgovski in rokodelski pomočniki in nekaj boljših delavcev . . .

Vino Zelenjakovo je bilo res dobro — pravi Ljutomerčan.

Čuš ga je z navdušenjem srkal — čakajte, ta beseda ni primerna, ni na pravem mestu — ne — pil ga je v dolgih, mogočnih požirkih.

»To je vino, to!« — je hvalil vsakikrat, ko je odložil čašo. — »To poživi dušo. Kar novo življenje čuti človek po žilah.«

In da bi še bolj čutil to novo življenje, je vedno in vedno spet prijemal čašo. — In dvignil jo je često proti oknu, zaprl levo oko, z desnim pa je kritično motril cekinasto-belkasto tekočino. Cmakal je z jezikom, da bi izrazil svojo zadovoljnost, ter pil in pil. In da bi vse svoje misli, vse čute, celega človeka koncentriral v pijači, je pri pitju zaklopil oči ter sedel mirno in nepregibno kakor mramornat kip. Le glava se mu je počasi in malce dvigala.

A gospod Bobek je pil polagoma, s pomislekom.

To pa je Čuša, kateremu so vinske moči bolj in bolj silile v možgane, razjezilo.

»Ali si filister, da ne piješ,« je kričal ter gledal z jeznim, ogorčenim pogledom. »Res, sedaj vidim, da si filister — povsem vsakdanji, proklet filister!«

In pogreznil se je v globok molk, poln svete jeze in nizkega zaničevanja.

A črez nekaj časa je začel zopet psovati:

»Glej to zgago! Še danes ne pije! . . . Za tajnika je izvoljen — in niti ne pije ne!«

»Pamet, prijatelj, pamet! Saj pijem. — A ni vsakdo enake čudi; ta pije hitreje, drugi bolj polagoma. Različne čudi!«

Čuš je zaničljivo mahnil z roko ter mrmral:

»Vrag po čudi! Kaj je čud? Neumnost!«

A polagoma se je vendar pomiril z le bolj prisiljeno jeznim in nevoljnim glasom:

»No — pa se ne drži kakor kiska Minka ter si ga privošči!«

Hipoma pa se je spomnil, da mora danes plačati Bobek. In navdušil se je pri ti misli ter zakričal glasno, kakor bi bil na sejmu:

»Bog te živi! — Bog živi tajnika! Živio!«

In s hripavim basom je intoniral:

»Kol'kor kapljic, tol'ko let

Bog nam daj na svet' živet' . . .«

Gostje so ga po strani pogledovali ter se zaničljivo nasmihali. A Čuša to ni oviralo, da ne bi bil dal odduška svoji navdušenosti v mogočni pesmi . . .

Po sobici se je že celi večer sukala brhka Lenčka.

Čuš pa je rad imel take majhne, drobne stvarce, obraza nežnega kakor ravnokar dozorela breskva, ust rdečih kakor jagode in oči, kakor jih ima tankonoga srna . . .

Vedno jo je torej lovil za mehko ročico ter jo rotil:

»Lenčka, jaz te ženim! Duše mi, da te ženim! — Kaj se smeješ? Lepšega ne dobiš . . . ali misliš, da ga dobiš . . . he? Fant pa sem, fant — kaj ne Lenčka? — In denar tudi imam . . .«

Lovil jo je za malo roko ter ji hotel pogladiti mehko ličece, a Lenčka se mu je izmuznila kakor mucka.

»Kaj boš se to onegavila, Lenčka! — Ali se me morda bojiš? Kaj bi se me bala, saj sva že na pol ženin in nevesta . . .«

Hipoma pa ga je pograbila sveta jeza, da se smeje Lenčka tudi drugim tako zveneče in sladko kakor njemu. In začel je besneti:

»He — ti — Lenčka — čuješ! To ti pravim, okrog onih bledoličnikov jetičnih tamkaj se mi nič dosti ne suči . . . Tega ne trpim!«

In v potrdilo, da tega ne trpi, je udaril s stisnjeno pestjo po mizi, da so čaše zažvenkljale. In začel je zabavljati jetičnim komijem in mojstrom-šivankarjem.

A oni so ga grdo pogledovali ter dajali v ne baš posebno klasični nemščini odduška svojemu gnevu . . .

Čuš in Bobek pa sta ga zopet pila in pila . . .

Polagoma pa je Čušu zlezla težka glava na mizo.

»Zaspan . . . pre-presneto-to sem za-span,« je mrmrljal še komaj slišno; potem pa je začel smrčati.

Na gospoda Bobka je že tudi močno vplival oživljajoči Ljuto-merčan. Bil je že prav dobre volje; nič se ga ni več branil. Po zgledu kolege gospoda Čuša je praznil čašo za čašo.

»Lenčka!« je oblastno zaklical, ko je bil liter prazen. — »Še enega — celega!«

Lenčka je prihitela.

Smeje je gledala spečega Čuša ter hudomušno vprašala:

»Ali spi?«

In pri tem se je nasmejala tako otročje razposajeno, da sta se ji naredili na ovalnem, mehkem licu dve čudovito zapeljivi jamici.

Gospod Bobek se je z divljenjem zagledal v ti jamici — gledal je sicer le z desnim očesom, levo pa je zaklopil, ker je sicer videl dve Lenčki — pogrezal je kalni pogled v rjavkaste oči Lenčkine, ki so se tudi smejale kakor ves obraz. Njene mehke, rdeče ustnice pa so se kar krožile za poljub . . .

In tisti hip je satan grešnega poželjenja obsedel pijanega Bobka. Ovil je roko krog tankega pasu Lenčkinega ter začel grliti s sladkim glasom kakor ljubezni pijan golobček:

»Lenčka . . . Lenčka . . . srce moje!«

»Pustite me no . . . no — ali . . .«

»No — no— kaj boš to, srček moj! — Kako si lepa, Lenčka, kako si lepa!«

»No, bodite vendar mirni!«

Hotela se mu je izviti, a Bobku je dajalo v obilni meri zaužito vino izredno moč. Trdno je pritiskal dekle k sebi ter grgoljal s hripavim glasom:

»Lenčka . . . en poljub . . . samo en poljub! Lenčka — jaz te ljubim . . . ljubim . . .«

Vstajal je raz stol, tiščoč jo vedno k sebi, ter se je hotel popeti do njenega lica.

»Pustite me!« je kriknilo dekle. Vila se je v njegovem objetju, a zaman se je trudila, da bi se ga ubranila.

»Lopov!« — »Nesnaga pijana!« — »Vrzite ga ven!« — »Ven!« — so se zaslišali ogorčeni, a obenem škodoželjni in zasmehljivi glasovi od drugih miz. Gostje so vstajali. — A gospod tajnik in privatni

uradnik Bobek, katerega je povsem premagala strast, ni ničesar videl in ničesar slišal.

Hipoma se ga je oklenilo kakih šest ali osem rok.

In predno se je prav zavedel, so ga položili ne baš posebno lahno v rosno travo pred gostilnico. Na glavi je začutil še par prav težkih in žilavih pesti, na suhem hrbtu pa par sunkov s trdimi petami in podplati.

Za njim pa so prinesli še Čuša, ki je — pijan in zaspan jecljal z grgrajočim glasom:

»Ali se že peljemo?«

Mislil je najbrž, da ga prijatelji neso na voz, kar se mu je pijanemu že večkrat pripetilo. —

»Tu ležita, mrcini pijani, nesramni!« so se norčevali elegantni gospodiči in se z grohotom vračali v sobo.

Gospod Bobek se je ječeč in vzdihajoč vzdignil, skorej docela iztreznjen.

»Oh . . . oh . . . to vino, to vino me je zapeljalo . . . In ta vražja Lenčka! — Bog se smili!«

Tako tožeč, si je otipaval ude suhega telesa, ali so še pač vsi celi. No, celi so še bili. A od padca in od strahu je bil ves nekako odrevenel . . .

Jezno je brenil — kar je bilo sicer popolnoma proti dobri in mehki naravi gospoda Bobka — s koncem šolnov pijanega druga, kateri ga je zapeljal v to nesrečno hišo.

»Vstani, klada pijana! — Domov pojdeva!«

»Ha« — je mrmral ta v spanju — »hlad je . . . Izvrstno se ohladim!«

»Pa se hladi, malopridnež!« je mrmral gospod Bobek.

In kakor duh je izginil v temo in noč.

Iz gostilnice pa je zvenel za njim prešeren, razposajen smeh in glasna govorica . . .

* * *

Temna noč je z mehkim ovojem tesno ovila vso zemljo, kakor skrbna mati tesno ovije malega otroka s tankimi, voljnimi pleniciami.

Gospod Bobek je videl le par korakov pred seboj . . . Dalje pa je bilo povsod, kamorkoli je pogledal, kakor gost, neprodiren zid teme in megle, ki se je pa vedno umikal pred njim, ko je polagoma korakal po cesti.

Ta zid, ki ga je — liki jetnika temne stene ječe — obdajal okrog in okrog, je stal vedno v isti daljavi od njega. In baš radi

tega se mu je dozdevalo, da ne pride dalje, da prestopa vedno na istem mestu. A vendar se je oddaljeval od gostilnice. Kričeči, polpijani glasovi so mu v nočni tišini pljuskali le še nedoločno na uho . . .

Tu in tam je stal ob cesti kak belkasto-umazan kamen, kak pobarvan lesen kol, katerega obris pa je videl le nedoločno in zbrisano, dokler ni stal prav zraven.

Trava ob cesti je bila rosna; Bobek je to čutil, ker je često stopil v travo, in rosa mu je močila obutel, ki je postajala bolj in bolj mehka, težka in mrzla . . . No, ta rosa — to niso bile solze, ki jih plaka zemlja pri slovesu solnca, ne, to so bile solze jeze in gneva, da je mrka noč premagala jasni, topli dan. In sedaj se ji privija mrzla nočna tmina, da trepeta kakor nedolžna deva v sovražnem objemu nasilnega trinoga . . .

Glasi, ki jih je slišal Bobek še nekoliko časa iz gostilnice, so bili že popolnoma zamrli . . .

Tiho je bilo okrog njega, mrtvaško mirno, mrzlo, pusto in neprijetno.

In ta neprijetna pustost okolice in meglene noči mu je polagoma legala v srce, v dušo . . .

In ko je tako v tihi noči počasi, s sklonjeno glavo korakal ob robu vlažne ceste — sam, oddaljen od vsega življenja in vsakega čutečega bitja, je nehote začel premišljati o svojem življenju.

In polagoma mu je postajalo jasno, kako grozno pusto je njegovo življenje, da nima ne smotra, ne namena . . . Sam stoji na svetu — brez ljubeče žene, brez otrok, za katere bi delal in se trudil, brez prijateljev — sicer pa v prijateljstvo nikdar verjel ni; brez potrebe je sicer, a tudi brez veselja . . . dela od zore do mraka — a za koga . . . da, za koga? Čemu trud, čemu vse življenje . . . O to življenje brez namena! —

Neki nov element, neki smoter je dala njegovemu življenju izvolitev za tajnika. Zanj je bila »dogodek«, ki ga je dvignil nad vsakdanjost.

A tudi ta izvolitev mu je bila le v nesrečo, je bila pravzaprav tudi vzrok neumnega »dogodka« z Lenčko . . .

Dozdevalo se mu je, da je zanj že minil čas, ko bi lahko dal svojemu življenju neki namen — da pravega trenutka ni porabil . . .

No, sedaj je brez smotra, brez vsake velike ideje, ki bi ga gibala, ga vodila, mu dajala novih misli, novih osnov, novih moči za njih izvršitev . . .

In nekoč se izgubi brez sledu, kakor se kapljica vode izgubi v ti vlažni megli okrog njega . . . Brez sledu! Nihče ne bo žaloval za njim, nihče se ga spominjal, nihče mu zasajal potočnic na grob . . .

Da, da — to je življenje brez namena, brez smotra . . .

In v srcu je čutil gospod Bobek grozno zapuščenost in praznoto.

In petinštiridesetletni mož je postal sredi ceste, se prijel za glavo ter vzdihnil globoko in žalno — kakor bi hotel spet priklicati odbeglo mladost, minola leta . . .

* * *

Par dni pozneje je naznanil gospod Bobek predsedniku podružničnemu, da odloži čast in posel tajnika . . .

Tu in tam se je še kdo pošalil z gospodom Bobkom radi njegovega tajništva, a ta je molčal na vse zabavljice . . .

Spet se je povsem posvetil zaprašenim in nezaprašenim aktom, med katerimi mu enakomerno poteka življenje brez vsakršnih vzbujajočih dogodkov sicer, a tudi brez — namena! —

Jesen.

Oj šumi, šumi, les, šumljaj, šumljaj,
Potoček moj, oj sapica, pihljaj!
Trpi mi zapuščena duša, vzdise,
Jaz mislim, mislim, v gozd grem tiho, tiše . . .

»Pozdravljen! Si-li ti, moj ljubček, kaj?«
Strmeč in plašen se ozrem nazaj,
Ne vidim nič! . . . V obraz mi vetre piše
In vznaša listje više, vedno više.

Kam greš, jesen? Nekoliko postoj!
»Na jasni jug jaz grem, v toplejše kraje,
Na dvor zeleni, beli gradič svoj.

Krog oken, vrat visi sadje najslaje,
Tam krasne so noči.« Jaz grem s teboj,
O starka ljuba, tam bi bil najraje!

Mihael Mihajlov.

